Uchwała L.77.2021
Rady Powiatu w Opatowie
z dnia 25 listopada 2021 r.

w sprawie przyjęcia do realizacji Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie powiatu opatowskiego na lata 2021 – 2026

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 920 oraz z 2021 r. poz. 1038 i 1834), art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249) oraz art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marzec 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 i 2369 oraz z 2021 r. poz. 794 i 803) uchwala się, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się do realizacji Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie powiatu opatowskiego na lata 2021 – 2026, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Opatowie.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Powiatu
w Opatowie
Wacław Rodek

Uzasadnienie

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, do wyłącznej właściwości rady powiatu należy podejmowanie uchwał w innych sprawach zastrzeżonych ustawami do kompetencji rady powiatu.

Zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, do zadań własnych powiatu należy w szczególności opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

W myśl art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka - po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami.

Mając na względzie przytoczone zapisy ustaw, oraz pomoc ofiarom i sprawcom przemocy w rodzinie, został opracowany Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie powiatu opatowskiego na lata 2021 – 2026, celem wypracowania optymalnego modelu pomocy dla osób tego potrzebujących w oparciu o postawione w programie diagnozy potrzeb, a także sprzężenie działań wszystkich instytucji zajmujących się niesieniem pomocy rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie w powiecie opatowskim.

Mając na uwadze realizację programu, niezbędne jest podjęcie przez Radę Powiatu w Opatowie uchwały w sprawie przystąpienia do realizacji Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie powiatu opatowskiego na lata 2021 – 2026.

Przygotował:
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opatowie.

Załącznik
do Uchwały L.77.2021
Rady Powiatu w Opatowie
z dnia 25 listopada 2021 r.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie powiatu opatowskiego na lata 2021 – 2026

Opatów 2021

Spis treści

WSTĘP 5

ROZDZIAŁ I. PRZEMOC W SKALI KRAJU - CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY 6

I.1. Pojęcie przemocy 8
I.2. Formy przemocy 8
I.3. Fazy przemocy 9
I.4. Cechy przemocy 10

ROZDZIAŁ II. PRAWO WOBEC PRZEMOCY W RODZINIE 11

II.1. Dokumenty międzynarodowe 11
II.2. Przeciwdziałanie przemocy w świetle polskiego prawa. 12
II.3. Podstawy prawne Programu 12
II.4. Pomoc instytucjonalna w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie 13

ROZDZIAŁ III. SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY W OPARCIU O DANE DOTYCZĄCE POWIATU OPATOWSKIEGO 21

ROZDZIAŁ IV. WDRAŻANIE PROGRAMU 26

IV.1. Zadania powiatu w zakresie przeciwdziałania przemocy 26
IV.2. Cel główny i cele szczegółowe Programu 26
IV.3. Miejsce i czas realizacji Programu 39
IV.4. Adresaci Programu 39
IV.5. Realizatorzy Programu 39
IV.6. Przewidywane efekty realizacji Programu 40
IV.7. Finansowanie Programu 40
IV.8. Monitorowanie Programu 40

ROZDZIAŁ V. WYKAZ INSTYTUCJI ŚWIADCZĄCYCH POMOC OSOBOM I RODZINOM DOŚWIADCZAJĄCYCH PRZEMOCY W RODZINIE NA TERENIE POWIATU OPATOWSKIEGO. 41

ROZDZIAŁ VI. PODSUMOWANIE 43

BIBLIOGRAFIA 45

Literatura: 45
Akty prawne: 45

Wstęp

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. wskazuje, że instytucja rodziny, definiowana w systemie praw człowieka jako *„naturalna i podstawowa komórka społeczeństwa"* (art. 16 ust. 3 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka) jest objęta szczególną ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej, a jej dobro państwo ma obowiązek uwzględnić w swojej polityce społecznej. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych, przy użyciu metod i narzędzi określonych w obecnie obowiązującym porządku prawnym.

Jednocześnie, w duchu subsydiarności działań władzy publicznej, Konstytucja nakłada na nią obowiązek konstruowania polityki rodzinnej i społecznej z uwzględnieniem zasady równych praw mężczyzn i kobiet w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym. Zgodnie z Konstytucją Rzeczpospolitej Polska zapewnia ochronę praw dziecka, a każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, każdy ma prawo do ochrony życia i zdrowia.

Jak głosi preambuła ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie: *„Przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności, a także w celu zwiększania skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie".*

W tym celu opracowano Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021, który Rada Ministrów przyjęła Uchwałą Nr 16 z dnia 1 lutego 2021 roku. Został on dostosowany do obowiązujących przepisów prawa z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Program ten wyznacza cztery priorytetowe do realizacji obszary:

1. Profilaktyka, diagnoza społeczna i edukacja społeczna: obszar kierowany do ogółu społeczeństwa, w tym do osób i rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie.

2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie: obszar kierowany do osób dotkniętych przemocą w rodzinie (w tym do: kobiet, mężczyzn, dzieci, współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami lub osób niesamodzielnych), jak również do właściwych służb lub podmiotów zajmujących się ochroną i pomocą osobom dotkniętym przemocą.

3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie: obszar kierowany do osób stosujących przemoc w rodzinie, jak również do właściwych służb lub podmiotów zajmujących się oddziaływaniem na osoby stosujące przemoc.

4. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie: obszar kierowany do przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W każdym z obszarów zostały wskazane do realizacji kierunki i rodzaje działań oraz określeni realizatorzy.

Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie, pomaganie osobom dotkniętym przemocą, a także oddziaływanie na osoby stosujące przemoc jest nadrzędnym celem, który powinien łączyć działania sektora publicznego i organizacji pozarządowych.

Nie budzi wątpliwości fakt, że zadaniem instytucji i organizacji publicznych jest ochrona osób przed przemocą, również krzywdzeniem ze strony osób bliskich.

Badania empiryczne oraz doświadczenie wskazują, że prawidłowo funkcjonująca rodzina jest optymalnym środowiskiem rozwoju i samorealizacji. Natomiast przemoc jest jednym z ważnych zagrożeń dla realizacji tej podstawowej funkcji rodziny, jak i dla samorealizacji każdego z jej członków.

Statystycznie większość osób doznających przemocy w rodzinie stanowią kobiety. Innymi szczególnie wrażliwymi kategoriami osób doznających przemocy w rodzinie są m.in.: małoletni, osoby starsze, osoby niepełnosprawne. Szczególna ochrona i wsparcie powinny być dedykowane dzieciom, zarówno doznającym przemocy w rodzinie, jak i będącym świadkami przemocy.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie powiatu opatowskiego na lata 2021 – 2026 (zwany dalej Programem) ma za zadanie zwiększyć jakość i skuteczność pomocy osobom uwikłanym w mechanizmy przemocy. Stanowi fundament dla rozwijania systemu profilaktyczno – pomocowego w zakresie ograniczenia i przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie powiatu opatowskiego. Obejmuje swym zasięgiem lata 2021 – 2026.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie powiatu opatowskiego na lata 2021 – 2026 składa się z sześciu rozdziałów. W rozdziale pierwszym zawarto skalę przemocy w rodzinie na terenie kraju oraz teoretyczny opis zjawiska przemocy oraz jej fazy i cechy.
Kolejny rozdział obejmuje prawne aspekty przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz podstawy prawne programu. Następna część dotyczy diagnozy zjawiska przemocy na terenie powiatu, a także działalności instytucji pomocowych funkcjonujących w powiecie. Rozdział czwarty prezentuje cele programu oraz sposoby jego wdrażania. W ostatniej części znajduje się wykaz instytucji zajmujących się pomocą ofiarom i sprawcom przemocy oraz podsumowanie.

Rozdział I. Przemoc w skali kraju - charakterystyka zjawiska przemocy

Z badań zrealizowanych w 2014 r. na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn.: „Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców" wynikało, że większość respondentów doświadczyła jednej formy przemocy (64%), znacznie mniej badanych było ofiarą dwóch form przemocy (28,2%). Kobiety istotnie częściej niż mężczyźni przyznawały się do doświadczenia przemocy. Respondenci najczęściej deklarowali doświadczenie przemocy psychicznej, rzadziej wskazywali na przemoc fizyczną. Informacje na temat doznawania przemocy seksualnej i ekonomicznej pojawiały się sporadycznie. W przypadku przemocy psychicznej i seksualnej kobiety istotnie częściej niż mężczyźni deklarowały jej doświadczenie.

Badanie pokazało też, że uczestnicy sytuacji przemocy w rodzinie mieli problem z szukaniem pomocy na zewnątrz. Niemal co piąta badana osoba twierdziła, że o przemocy można mówić tylko wtedy, gdy na ciele ofiary widać wyraźne ślady, np. siniaki. Co czwarta osoba badana twierdziła, że wyzwiska i obrażanie partnera to normalna rzecz podczas małżeńskich sporów. Oznacza to, że stosunkowo duża część badanych (w przedziale 20-24%) za przemoc uważała wyłącznie przemoc fizyczną, jedynie w jej ostrej formie. Wyniki badań pokazywały też, że problemem było także usprawiedliwianie przemocy przez przypisywanie jej szlachetnych pobudek lub przerzucanie części winy na osoby doznające przemocy.

Kwestie dotyczące oceny skuteczności funkcjonującego w Polsce systemu wsparcia osób doświadczających przemocy w rodzinie były przedmiotem badania przeprowadzonego w 2019 r. na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn.: „Badanie skuteczności pomocy udzielanej osobom dotkniętym przemocą w rodzinie". Respondentami były zarówno osoby dotknięte przemocą, które skorzystały ze wsparcia, jak i przedstawiciele instytucji i organizacji udzielających pomocy.

Badanie pokazało, że procedura „Niebieskie Karty" jest zdecydowanie podstawowym narzędziem, wykorzystywanym w procesie obejmowania wsparciem osób doznających różnego rodzaju przemocy w rodzinie. Świadczą o tym nie tylko opinie wyrażane na jej temat przez pracowników instytucji pomocowych, ale także to, że aż 90% badanych osób doznających przemocy w rodzinie, które objęte były pomocą jakichkolwiek służb, instytucji lub organizacji, była bądź jest objęta działaniem tej procedury. Opinię o jej wysokiej skuteczności oraz o tym, że zwykle problem przemocy w rodzinie zostaje dzięki niej rozwiązany, potwierdziło 40% respondentów. Natomiast największy odsetek - 43% ankietowanych uznało, że procedura „Niebieskie Karty" jest częściowo skuteczna, tzn. problem zwykle zostaje rozwiązany w części. Wyniki badań pokazały, że wsparcie w ramach procedury „Niebieskie Karty" jest oceniane pozytywnie i w większości przypadków wsparcie to definitywnie bądź przynajmniej częściowo rozwiązuje problem.

Badanie zrealizowane w 2019 r. na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn.: „Ogólnopolska diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie" pokazało, że zwiększa się świadomość Polaków na temat zjawiska przemocy w rodzinie, jak i mechanizmów doznawania przemocy.

Na poziomie deklaratywnym zdecydowana większość Polaków nie myśli o przemocy w rodzinie w sposób stereotypowy i potrafi zidentyfikować zachowania, które świadczą o występowaniu przemocy. Badanie pokazało, że ok. 85-90% Polaków identyfikuje różne sytuacje, które świadczą o występowaniu przemocy jako nieakceptowalne, co może świadczyć o coraz większej świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie. Nadal jednak około 10% dorosłych osób uznaje różnego rodzaju przemocowe zachowania za normalne.

Kobiety i mężczyźni nieco różnią się w tym, jak postrzegają przemoc. W największym stopniu różnice dotyczą stwierdzenia „Rodzice mają prawo bić swoje dzieci", z którym zgadza się 13% mężczyzn i 5% kobiet. Ogólną regułą jest to, że mężczyźni w większym zakresie akceptują dopuszczalność analizowanych w badaniu przejawów przemocy.

Najbardziej kontrowersyjna opinia na temat przemocy w rodzinie, to stwierdzenie „Ofiary przemocy w rodzinie akceptują swoją sytuację". W tym przypadku Polacy są podzieleni niemal po równo - około 40% zgadza się z tym poglądem i tyle samo osób się nie zgadza, pozostałe osoby nie mają wyrobionego zdania.

Osoby, które uważają, że z różnych powodów lepiej nie wtrącać się w życie rodzin dotkniętych przemocą, stanowią około kilkunastu procent ogółu społeczeństwa. Zdaniem

ekspertów w praktyce waga tego problemu jest większa, bo ludzie, którzy realnie obserwują przemoc w swoim otoczeniu, rzeczywiście boją się reagować lub też nie wiedzą, co powinni zrobić. Z tego względu działania edukacyjne i kampanie społeczne powinny koncentrować się również na świadkach przemocy i na tym, jak należy reagować w sytuacji bycia świadkiem przemocy.

I.1. Pojęcie przemocy

Przemoc jest jednorazowym lub powtarzającym się celowym działaniem bądź zaniechaniem, które narusza prawa lub dobra osobiste osób, w szczególności narażając te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia. Przemoc narusza wolność, godność, nietykalność cielesną, powoduje szkody na zdrowiu psychicznym i fizycznym, a także wywołuje cierpienie i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc w rodzinie, to każde zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie zaniechanie, podejmowane w rodzinie przez jednego z jej członków przeciwko pozostałym.

Najczęściej doznawaną jest przemoc wśród bliskich – wstydliwa i skrzętnie ukrywana. Zdarza się w każdej rodzinie, niezależnie od statusu ekonomicznego czy poziomu wykształcenia. Ofiarą może stać się zarówno żona, jak i małżonek, syn lub córka, matka lub ojciec, dziadek czy babcia – osoby nieletnie, starsze i niepełnosprawne. Niepokojące jest to, że sprawca przemocy w rodzinie jest często poza podejrzeniem: nie jest uzależniony od alkoholu czy narkotyków, wydaje się być zdrowy psychicznie i bardzo często jest osobą powszechnie szanowaną.

I.2. Formy przemocy

- **Przemoc fizyczna** – jej skutki są najbardziej widoczne i trudne do ukrycia, należą do niej: popychanie, szczypanie, duszenie, odpychanie, obezwładnianie, bicie i rzucanie przedmiotami, polewanie substancjami żrącymi, zamykanie w pomieszczeniu, straszenie użyciem bądź użycie broni, parzenie, przypalanie, nieudzielenie koniecznej pomocy.
- **Przemoc psychiczna** – jest bardziej „wyrafinowaną" formą przemocy, skutki jej stosowania są trudniejsze do wykrycia i udowodnienia, ofiary tego typu przemocy niekiedy nie zdają sobie sprawy, ze stosowanej wobec nich przemocy. Do przemocy psychicznej zaliczamy: degradację werbalną (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, bezustanna krytyka, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, wmawianie choroby psychicznej, narzucanie własnych poglądów, stosowanie gróźb.
- **Przemoc ekonomiczna** – występuje wtedy, gdy pracujący członek rodziny uważa, że zarobione przez niego pieniądze są jego i tylko jego własnością, a reszta rodziny nie ma do nich prawa. Dlatego też on sam ma prawo decydować na co zostaną przeznaczone i w pełni kontrolować wydatki. Do tego rodzaju przemocy zaliczamy: uniemożliwianie podjęcia pracy, odbieranie zarobionych pieniędzy, niezaspokajanie podstawowych materialnych potrzeb rodziny.
- **Przemoc seksualna** – to zmuszanie do kontaktów seksualnych i określonych zachowań. Zaliczamy do niej: gwałt, zdradę, wymuszanie współżycia seksualnego oraz nieakceptowanych praktyk seksualnych, zawstydzające komentarze, ignorowanie

potrzeb seksualnych, zmuszanie do oglądania pornografii, kontrola nad antykoncepcją, zmuszanie do prostytucji, demonstracja nadmiernej zazdrości.

- **Zaniedbanie** - to niezaspokajanie podstawowych potrzeb emocjonalnych i fizycznych. Ten rodzaj przemocy najczęściej stosują rodzice wobec swoich dzieci. O zaniedbaniu mówimy w przypadku odrzucenia emocjonalnego dziecka, braku zainteresowania jego rozwojem, sytuacją życiową, problemami, a także stanem zdrowia.

I.3. Fazy przemocy

Przemoc zwykle powtarza się według zauważalnej prawidłowości, cyklu przemocy, która szczególnie w rodzinie składa się z trzech następujących po sobie faz:

1. **Faza narastającego napięcia** – w tej fazie sprawca jest stale poirytowany i zdenerwowany, nawet błahostka powoduje awanturę i wybuchy gniewu, sprawca często zaczyna nadużywać alkoholu, przyjmować narkotyki lub inne substancje zmieniające świadomość. W celu poprawienia swego samopoczucia poniża ofiarę, prowokuje kłótnie. Staje się coraz bardziej niebezpieczny, sprawia wrażenie, że nie panuje nad swoim gniewem. W tej fazie osoba doznająca przemocy stara się na ile to możliwe opanować sytuację; uspokaja sprawcę, spełnia jego zachcianki, jest nadgorliwa w wywiązywaniu się ze wszystkich obowiązków, często przeprasza i bierze winę na siebie. Niekiedy osoby doznające przemocy cierpią w tej fazie na dolegliwości fizyczne, jak bóle żołądka, głowy, bezsenność, utratę apetytu. Są one wynikiem wciąż narastającego napięcia, które po pewnym czasie staje się nie do wytrzymania. Zdarza się, że ofiara wywołuje awanturę, żeby „mieć to już za sobą".
2. **Faza gwałtownej przemocy** – w tej fazie sprawca przemocy staje się gwałtowny, wpada w szał i wyładowuje się na ofierze/ofiarach. Wybuch agresji wywołuje zwykle jakiś mało znaczący drobiazg typu: opóźniony posiłek bądź, brak papieru toaletowego. W tej fazie najczęściej występuje interwencja. Ofiary w afekcie decydują się wezwać pomoc czy złożyć skargę. Skutkami użytej przemocy mogą być np.: podbite oko, połamane kości, obrażenia wewnętrzne, poronienie lub śmierć. W trakcie trwania tej fazy, ofiara stara się zrobić wszystko aby uspokoić sprawcę i ochronić siebie i bliskich, jednak często, niezależnie od jej starań, wściekłość sprawcy narasta coraz bardziej. Wówczas ofiara czuje się bezradna ponieważ żaden ze sposobów: ani bycie miłym, ani unikanie, ani bierne poddawanie się sprawcy nie pomaga i nie łagodzi jego gniewu. Po zakończeniu wybuchu ofiara jest w stanie szoku, nie może uwierzyć, że to się naprawdę stało. Odczuwa wstyd i przerażenie, jest oszołomiona, staje się apatyczna, traci ochotę do życia odczuwając jednocześnie wstyd i bezradność.
3. **Faza miodowego miesiąca** – następuje, gdy sprawca wyładował już swoją złość i zdał sobie sprawę, że posunął się za daleko; to czas skruchy i okazywania miłości. W tej fazie sprawca szczerze żałuje swojego zachowania, obiecuje, że to już więcej się nie powtórzy. Usiłuje znaleźć usprawiedliwienie swoich czynów i przekonuje ofiarę, że to był „ostatni raz", że już więcej się to nie powtórzy. Zaczyna zachowywać się tak, jak na początku znajomości: przynosi kwiaty, prezenty zachowuje się jak gdyby nic się nie stało i żadna przemoc nie miała miejsca. Dba o ofiarę poświęca jej dużo czasu i uwagi. Para w fazie „miodowego miesiąca" zachowuje się jak „świeżo" zakochana, ofiara powoli zaczyna wierzyć, że partner się zmienił, i że wszystko już będzie dobrze. Czuje się kochana i sama też kocha, życie wydaje się piękne i pełne nadziei.

Podczas trwania tej fazy ofiara zapomina o tym co zaszło i to zatrzymuje ją w cyklu przemocy. Prawdziwym zagrożeniem fazy „miodowego miesiąca" jest to, że przemoc w kolejnym cyklu staje się zazwyczaj gwałtowniejsza.

Takie cykle przemocy mogą trwać kilka bądź kilkanaście lat, a ofierze pozostawionej bez pomocy bardzo trudno się z nich wyrwać. Z biegiem czasu skracaniu ulega faza „miodowego miesiąca", przy jednoczesnym wydłużaniu i bardziej dramatycznym przebiegu pozostałych dwóch faz. W końcu dochodzi do tego, że faza ta zanika i pozostają tylko funkcjonujące na przemian fazy narastającego napięcia i gwałtownej przemocy.

I.4. Cechy przemocy

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że:

- **Jest intencjonalna** - przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary.
- **Siły są nierówne** - w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza, a sprawca silniejszy.
- **Narusza prawa i dobra osobiste** - sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa ofiary (np.: prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.).
- **Powoduje cierpienie i ból** - sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody. Doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Przez przemoc rozumiemy zatem działania intencjonalne z wyraźną asymetrią sił naruszającą suwerenność jednostki i wywołujące cierpienia. Istotne jest rozszerzenie definicji przemocy na zaniechanie. Przemoc staje się także działaniem o określonym skutku prawnym zagrożone konkretnymi karami kodeksowymi. Pojawienie się omawianych przepisów sprowadza zachowania przemocowe do zachowań nieakceptowanych społecznie wywołujących określone sankcje.

Przemocy towarzyszy brak umiejętności konstruktywnego wyrażania złości. Strategie wyrażania tej emocji przybierają znamiona destrukcyjnego zachowania agresywnego. Na potrzeby Programu przyjmuje się następującą definicję agresji: każda forma zachowania, której celem jest wyrządzenie szkody lub spowodowanie obrażeń innej żywej istocie motywowanej do uniknięcia takiego potraktowania.

Wymiary typologii zachowań agresywnych:

- Modalność reakcji – (werbalna – fizyczna).
- Jakość reakcji – (działanie – brak działania).
- Bezpośredniość - (bezpośrednia – pośrednia).
- Widoczność – (jawne – ukryte).
- Wzbudzenie – (nieprowokowane – odwetowe).
- Ukierunkowane na cel – (wrogie – instrumentalne).
- Typ szkody – (fizyczna – psychiczna).
- Trwałość konsekwencji – (przejściowe – długotrwałe).
- Zaangażowane obiekty społeczne – (jednostki – grupy).

Rozdział II. Prawo wobec przemocy w rodzinie

II.1. Dokumenty międzynarodowe

Najważniejszym dokumentem postulującym poszanowanie i zachowanie ludzkich praw oraz podstawowych wolności dla wszystkich bez względu na rasę, płeć, język lub wyznanie jest **Karta Narodów Zjednoczonych z 1945 r.** (wielostronna umowa międzynarodowa powołująca do życia i określająca ustrój Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ), w tym podnosząca kwestie związane z prawami człowieka, godnością i wartością jednostki).

Podobne postulaty dotyczące praw i wolności człowieka zawiera **Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 1948 r.** (zbiór praw człowieka i zasad ich stosowania uchwalony przez Zgromadzenie Ogólne ONZ). Według tego dokumentu każdy ma prawo do życia, wolności, bezpieczeństwa, jak również nikogo nie wolno traktować w sposób okrutny, nieludzki i poniżający.

Problem przemocy w rodzinie został dostrzeżony i zdiagnozowany także w innych państwach na całym świecie, czego wyrazem są podejmowane działania organizacji międzynarodowych, w tym m.in. Organizacji Narodów Zjednoczonych, Rady Europy oraz Unii Europejskiej w celu ograniczenia tego zjawiska.

W szczególności należy tu wskazać na akty prawa międzynarodowego, zmierzające do przeciwdziałania przemocy wobec kobiet i dzieci oraz przemocy w rodzinie, w tym m.in.:

- **Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ):**

- Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z dnia 18 grudnia 1979 roku,
- Konwencja o prawach dziecka z dnia 20 listopada 1989 roku,
- Deklaracja o Eliminacji Przemocy wobec Kobiet z dnia 20 grudnia 1993 roku Rezolucja 48/104 Zgromadzenia Ogólnego ONZ,
- Rezolucja A/54/4 Zgromadzenia Ogólnego ONZ - Protokół Fakultatywny do Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z dnia 6 października 1999 roku.

- **Rady Europy:**

- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (85)4 w sprawie przemocy domowej z 26 marca 1985 roku,
- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (90)2 w sprawie reakcji społecznych na przemoc w rodzinie z 15 stycznia 1990 roku,
- Rekomendacja Rady Europy 1450 (2000) dotycząca przemocy wobec kobiet w Europie,
- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy Rec. (2002)5 w sprawie ochrony kobiet przed przemocą z 30 kwietnia 2002 roku,
- Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej z 11 maja 2011 r.

- **Unii Europejskiej (UE):**

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar (Dz. Urz. UEL 101 z 15104.2011, s. 1),
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/99/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie europejskiego nakazu ochrony (w sprawach karnych) (Dz. Urz. UE L 338 z 21112.2011, s. 2),
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania

seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej, zastępująca decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW (Dz. Urz. UEL 335 z 17112.2011, s. 1),
- Dyrektywa 2012/29/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW (Dz. Urz. UE L 315 z 14111.2012, s. 57).

II.2. Przeciwdziałanie przemocy w świetle polskiego prawa

Najważniejszym dokumentem w ustawodawstwie polskim, ustanawiającym podstawowe prawa człowieka, jest **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.** (Dz. U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.). Rozdział drugi pt.: „Wolności, Prawa i Obowiązki Człowieka i Obywatela", który reguluje zasady zapewniające każdemu nietykalność osobistą i cielesną oraz stawia na ich straży władze publiczne. Konstytucja przyznaje każdemu prawo żądania od organów władzy publicznej szczególnej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Kolejnym dokumentem regulującym działania dotyczące przemocy w rodzinie **jest ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie** (Dz. U. 2021 r. poz. 1249). Definiuje ona pojęcie przemocy w rodzinie, określa zadania organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy w rodzinie oraz zasady postępowania wobec sprawców przemocy.

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2020 r. poz. 1876, z późn. zm.) także określa kompetencje jednostek i pracowników pomocy społecznej, których zadaniem jest udzielanie wszelkiej pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemem przemocy domowej. Przemoc w rodzinie jest jednym z powodów przyznawania pomocy społecznej.

II.3. Podstawy prawne Programu

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie powiatu opatowskiego na lata 2021 – 2026 zgodny jest z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.), założeniami ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249) oraz oparty jest na innych aktach prawnych, niezbędnych do realizacji programu:

- ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
- ustawie z dnia 15 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy
- ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny
- ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego
- ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy
- ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego
- ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii
- ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
- ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji
- ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych
- ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych
- ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,

- Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne
- Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta"
- Rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie
- Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 czerwca 2016 r. w sprawie sposobu i trybu wykonywania czynności przez kuratorów sądowych w sprawach karnych wykonawczych
- Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie
- ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty
- ustawie z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich
- ustawie z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego
- ustawie z dnia 26 stycznia 1984 r. - Prawo prasowe
- ustawie z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji
- ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym
- ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym
- ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa
- Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021
- Narodowym Programem Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022.

II.4. Pomoc instytucjonalna w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Do instytucji, w których gestii jest pomoc ofiarom przemocy zaliczyć należy:

✓ **Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie**

Do podstawowych zadań powiatowego centrum pomocy rodzinie należy opracowanie i wdrażanie powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy oraz programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie, opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej, tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie (zadanie z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat).

W powiatowych centrach pomocy rodzinie działają także **punkty konsultacyjne**, w których specjaliści udzielają porady i pomocy zgłaszającym się osobom potrzebującym wsparcia. Specyfika poradnictwa opiera się głównie o porady dotyczące alkoholizmu,

przemocy w rodzinie, radzenia sobie z kryzysem związanym z utratą osoby bliskiej, kłopotów z zagrożeniem chorobą psychiczną, prowadzenia krótko i długoterminowej terapii, problemów samotnych matek, poradnictwa w zakresie prawa w związku z przemocą w rodzinie, obowiązkiem alimentacyjnym, rozpadem związku małżeńskiego, spraw ubezwłasnowolnienia, eksmisji, sprawowaniem władzy rodzicielskiej, wykorzystywaniem dzieci, pomoc w wejściu w dorosłe życie związane z procesem usamodzielnienia, wsparcia i pośrednictwa najbardziej potrzebującym w sprawach socjalnych, problemem uzależnień od narkotyków w połączeniu z nasilającymi się depresjami u młodzieży, problemem dzieci molestowanych, osieroconych, losy dzieci, które żyją w środowisku przemocy fizycznej i psychologicznej w szkołach. Prowadzone są **mieszkania chronione**.

W celu najbardziej efektywnej pomocy specjaliści współpracują ze szkołami, poradniami psychologiczno – pedagogicznymi, ośrodkami pomocy społecznej, Policją, poradnią uzależnień, sądem, prokuraturą.

✓ **Policja**

Do podstawowych zadań Policji należy m.in.:

- ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra,
- inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami pozarządowymi,
- wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców.

Działania chroniące ofiary przemocy domowej podejmowane przez policję zgodnie z obowiązującym prawem to:

- interwencja,
- sporządzenie dokładnego opisu zdarzenia (notatka służbowa),
- zatrzymanie sprawców przemocy domowej stwarzających w sposób oczywisty zagrożenie dla życia bądź zdrowia ofiar, a także mienia,
- wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko sprawcy przemocy w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa,
- zabezpieczenie dowodów popełnienia przestępstwa,
- podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy przemocy,
- udzielenie informacji ofiarom o możliwości uzyskania pomocy.

Osoby wzywające policję mają prawo do:

- uzyskania od policjantów zapewnienia doraźnego bezpieczeństwa,
- uzyskania informacji, kto przyjechał na wezwanie – numery identyfikacyjne policjantów, nazwa i siedziba jednostki,
- wykorzystania dokumentacji interwencji policyjnej jako dowodów w sprawie karnej przeciw sprawcy przemocy,
- zgłoszenia interweniujących policjantów na świadków w sprawie sądowej.

✓ **Prokuratura**

Osoby poszkodowane na skutek przemocy domowej, a także świadkowie, mogą złożyć w prokuraturze bądź na Policji zawiadomienie o przestępstwie ściganym w trybie publicznoskargowym i obejmuje ściganie z urzędu i ściganie na wniosek osoby pokrzywdzonej. W przypadku uzasadnionego podejrzenia, że popełniono przestępstwo prokuratura wspólnie z policją ma obowiązek:

- wszcząć postępowanie przygotowawcze mające na celu sprawdzenie czy faktycznie popełniono przestępstwo,
- wyjaśnienia okoliczności czynu,
- zebrania i zabezpieczenia dowodów,
- ujęcia sprawcy.

W uzasadnionym przypadku prokurator może zastosować środek zapobiegawczy wobec sprawcy przemocy w postaci dozoru policyjnego, opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym lub wystąpić z wnioskiem do sądu rejonowego o zastosowanie wobec niego tymczasowego aresztowania.

✓ **Działalność gmin**

Do zadań własnych gminy należy m. in.: opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia, tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Możliwość działań na rzecz pomocy ofiarom przemocy domowej podejmowanych na terenie gmin:

a) tworzenie i prowadzenie:
   - punktów informacyjno – konsultacyjnych,
   - schronisk dla ofiar przemocy domowej,
   - ośrodków interwencji kryzysowej,
   - telefonów zaufania,
   - programów środowiskowych,

b) inicjowanie powstawania i wspieranie:
   - organizacji społecznych pomagających ofiarom przemocy domowej,
   - grup wsparcia dla ofiar przemocy domowej.

Zadania te powinny być umieszczone w gminnym programie rozwiązywania problemów alkoholowych. Na realizację tego programu gmina przeznacza środki uzyskane corocznie z budżetu państwa oraz dodatkowo gminy pobierają opłaty za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

W przypadku, gdy aktom przemocy towarzyszy picie alkoholu należy powiadomić **gminną komisję rozwiązywania problemów alkoholowych**, która zgodnie z prawem powinna:

- przeprowadzić dokładne rozeznanie sytuacji (wywiad środowiskowy),
- wezwać osobę nadużywająca alkoholu i stosującą przemoc na rozmowę ostrzegawczą, informującą o prawnych konsekwencjach stosowania przemocy wobec bliskich,
- udzielić wsparcia socjalnego, psychologicznego, prawnego osobom poszkodowanym,
- poinformować członków rodzin o możliwościach szukania pomocy w zakresie problemów alkoholowych i przemocy domowej,
- prowadzić dokumentację przypadku,
- w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa powiadomić organy ścigania,
- w razie konieczności powiadomić policję i wnioskować o objęcie rodziny działaniami zgodne z kompetencjami, np. wizyty dzielnicowego,

- w razie konieczności powiadomić ośrodek pomocy społecznej i wnioskować o objęcie rodziny działaniami zgodne z kompetencjami,
- wnioskować do sądu rejonowego o zastosowanie, wobec osoby uzależnionej od alkoholu, obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego,
- współpracować z innymi instytucjami i organizacjami pomagającymi ofiarom przemocy domowej w środowisku lokalnym.

Gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności w ramach pracy **zespołu interdyscyplinarnego**. Jego zadaniem jest integrowanie i koordynowanie działań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, pracowników powiatowego centrum pomocy rodzinie, ośrodków pomocy społeczne, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy rodzinie, w szczególności przez:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

✓ **Pomoc społeczna**

Celem działania pomocy społecznej (zgodnie z ustawą o pomocy społecznej) jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać, a także zapobieganie powstawaniu tych sytuacji. Pomoc społeczna jest udzielania między innymi w przypadku przemocy w rodzinie. Przemoc domowa jest przyczyną dysfunkcji rodziny, a skutki mogą mieć wymiar pokoleniowy.

Pomocy społecznej udziela się także w przypadku: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, alkoholizmu, narkomanii, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Wszystkie te sytuacje mogą sprzyjać występowaniu przemocy wobec bliskich bądź z niej wynikać. W strukturach lokalnych działają powiatowe centra pomocy rodzinie, miejskie lub gminne ośrodki pomocy społecznej, centra usług społecznych. Bezpośrednią pomocą rodzinom i osobom potrzebującym zajmują się pracownicy socjalni działający zgodnie z ustaloną rejonizacją. W ramach swoich kompetencji i zadań pomoc społeczna:

- przeprowadza wywiad środowiskowy umożliwiający diagnozę sytuacji rodziny lub osoby,
- przygotowuje wszechstronny plan pomocy,
- monitoruje efekty podjętych działań,
- pomaga w załatwianiu spraw urzędowych i innych ważnych spraw bytowych,
- udziela szeroko rozumianego poradnictwa, np. prawnego, psychologicznego lub wskazuje miejsca gdzie można uzyskać taką pomoc,
- udziela informacji o przysługujących świadczeniach i formach pomocy,
- udziela pomocy finansowej w formie zasiłków stałych, okresowych, celowych, udziela pomocy rzeczowej np. przekazanie odzieży, żywności; udziela zasiłków i pożyczek na ekonomiczne usamodzielnienie się,
- informuje o możliwościach uzyskania pomocy w środowisku lokalnym,

- podejmuje interwencję w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty" (nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie),
- wskazuje miejsca zajmujące się pomaganiem ofiarom przemocy domowej, w tym możliwości otrzymania schronienia np.: w schroniskach, hostelach, ośrodkach,
- w razie potrzeby zwraca się do policji o podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy, zgodnie z kompetencjami policji,
- w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa powiadamia organy ścigania,
- może organizować i prowadzić np.: punkty informacyjne, ośrodki pomocy, grupy wsparcia dla ofiar przemocy domowej, świetlice dla dzieci,
- współpracuje z innymi instytucjami i organizacjami.

Osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych lub zawodowych powzięły podejrzenie o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie, niezwłocznie zawiadamiają o tym Policję lub prokuratora. Osoby będące świadkami przemocy w rodzinie powinny zawiadomić o tym Policję, prokuratora lub inny podmiot działający na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe wspólnie z funkcjonariuszem Policji, a także z lekarzem lub ratownikiem medycznym, lub pielęgniarką ma prawo podjąć decyzję o odebraniu dziecka z rodziny i umieszczeniu go u innej nie zamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub w całodobowej placówce opiekuńczo – wychowawczej. Pracownik socjalny ma obowiązek niezwłocznego powiadomienia sądu opiekuńczego o tym fakcie, nie później jednak niż w ciągu 24 godzin. Rodzicom, opiekunom prawnym lub faktycznym przysługuje zażalenie do sądu opiekuńczego na odebranie dziecka. W zażaleniu można domagać się zbadania zasadności i legalności odebrania dziecka oraz prawidłowości jego dokonania. Zażalenie może być wniesione za pośrednictwem pracownika socjalnego lub funkcjonariusza policji, którzy dokonali odebrania dziecka (w takim przypadku zażalenie podlega niezwłocznemu przekazaniu do sądu opiekuńczego) lub bezpośrednio do sądu rejonowego, wydział rodzinny i nieletnich, właściwego ze względu na miejsce dokonania odebrania dziecka. Sąd rozpatruje zażalenie niezwłocznie, nie później jednak niż w ciągu 24 godzin. W razie uznania bezzasadności lub nielegalności odebrania dziecka sąd zarządza natychmiastowe przekazanie dziecka rodzicom, opiekunom prawnym lub faktycznym, od których dziecko zostało odebrane. W przypadku stwierdzenia bezzasadności, nielegalności lub nieprawidłowości odebrania dziecka sąd zawiadamia o tym przełożonych osób, które dokonały odebrania.

✓ **Służba zdrowia**

Głównym zadaniem służby zdrowia jest ochrona zdrowia pacjenta. Zjawisko przemocy domowej kwalifikuje się do zakresu sytuacji objętych świadczeniami zdrowotnymi, ponieważ:

- bardzo często towarzyszą mu wyraźne uszkodzenia zdrowia somatycznego,
- zawsze występują poważne uszkodzenia zdrowia psychicznego.

W dziedzinie pomocy ofiarom przemocy domowej, oprócz zadań podstawowych, takich jak np. udzielenie pomocy medycznej, istotne jest:

- rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy, szczególnie gdy ofiary bądź świadkowie próbują to ukryć,
- umiejętność przeprowadzenia rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form przemocy i częstotliwości jej występowania,
- poinformowanie ofiar o możliwościach szukania pomocy,
- bezpłatne wystawienie na prośbę poszkodowanych zaświadczenia lekarskiego o stwierdzonych obrażeniach,
- poinformowanie ofiar o miejscach i warunkach wystawienia obdukcji,
- w przypadku stwierdzenia takiej konieczności lub na prośbę poszkodowanych powiadomienie innych służb, np. pomocy społecznej, policji, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- w przypadku stwierdzenia podczas badania lub podejrzenia popełnienia przestępstwa np. ciężkiego uszkodzenia ciała lub wykorzystania seksualnego powiadomienie organów ścigania.

✓ **Sądy i kuratorzy sądowi**

Sąd rejonowy, to podstawowa jednostka orzekająca wymiaru sprawiedliwości działająca w systemie sądownictwa powszechnego. Sąd rejonowy obejmuje swoim zasięgiem jedną lub kilka gmin. Rozpatruje w pierwszej instancji większość spraw sądowych: cywilnych, karnych, rodzinnych i opiekuńczych, gospodarczych oraz prawa pracy i ubezpieczeń społecznych.

W strukturach sądów rejonowych funkcjonują kuratorzy sądowi, którzy realizują określone przez prawo zadania o charakterze: wychowawczo – resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Głównym zadaniem kuratorów dla dorosłych jest pełnienie dozorów, kontrola zachowania skazanego w sprawach nieobjętych dozorem (na etapie postępowania wykonawczego), a kuratorów rodzinnych pełnienie nadzorów (na etapie postępowania rozpoznawczego i wykonawczego) i sporządzanie wywiadów środowiskowych - wstępnych diagnoz środowiskowych (na etapie postępowania rozpoznawczego lub wyjaśniającego) dot. sytuacji opiekuńczej małoletniego lub nieletniego.

Kuratorzy sądowi wykonujący orzeczenia karne są ważnym elementem systemu przeciwdziałania przemocy i ochrony osób pokrzywdzonych. Sprawując dozory nad skazanymi, mają bezpośredni wpływ na ich sytuację prawną (składanie wniosków w sprawie zmiany orzeczenia). Kuratorzy wchodzą w skład zespołu interdyscyplinarnego oraz mogą wchodzić w skład grup roboczych. Uwzględniając, że grupy robocze są tworzone w celu rozwiązywania problemów związanych z występowaniem przemocy w rodzinie, w indywidualnych przypadkach przewiduje się udział fakultatywny kuratora, uzależniony od realizacji przez niego w tej rodzinie dozoru lub nadzoru.

✓ **Organizacje pozarządowe**

Informacja o działalności lokalnych organizacji pozarządowych powinna być dostępna w każdej gminie, w przychodni, poradni, szkole, komisariacie, itp. Organizacje pozarządowe są to głównie stowarzyszenia, fundacje i kluby. W zakresie pomocy ofiarom przemocy domowej organizują: telefony zaufania, punkty informacyjno-konsultacyjne, ośrodki pomocy, schroniska, hostele, świetlice dla dzieci. W ramach swojej działalności oferują m. in.:

- pomoc psychologiczną, w grupie i w kontakcie indywidualnym,
- pomoc prawną, w tym pisanie pism do organów ścigania i sądów,

- pomoc socjalną,
- grupy wsparcia,
- grupy samopomocowe,
- pomoc socjoterapeutyczną dla dzieci,
- udział w prowadzeniu wywiadów środowiskowych,
- udział w pracach zespołów pomagających ofiarom przemocy np. przy gminnej komisji czy ośrodku pomocy społecznej,
- udział w interwencjach,
- pilotowanie przypadków,
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych i innych.

✓ **Współpraca służb i instytucji**

Ofiary przemocy domowej potrzebują zwykle pomocy psychologicznej, prawnej, materialnej, socjalnej, medycznej, a także wsparcia. Niezmiernie istotna jest współpraca i przepływ informacji pomiędzy różnymi instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomaganiem ofiarom przemocy domowej, a co za tym idzie tworzenie koalicji lokalnych. Czynniki sprzyjające podniesieniu skuteczności pomocy ofiarom przemocy domowej świadczonej przez różne służby to:

- tworzenie zespołów pomocowych składających się z przedstawicieli różnych instytucji, np. policjanta, pracownika socjalnego, lekarza, pedagoga (zespoły interdyscyplinarne),
- znajomość miejsc, osób, możliwości udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- przekazywanie i zbieranie informacji od poszczególnych osób i instytucji pomagających rodzinom,
- konsekwentne egzekwowanie świadczeń wynikających z zadań i kompetencji poszczególnych instytucji,
- podnoszenie kwalifikacji pracowników w dziedzinie zjawiska przemocy domowej oraz sposobów skutecznej interwencji i możliwości pomocy,
- odpowiednia dokumentacja poszczególnych przypadków, form udzielania pomocy i efektów. Uwaga: odpowiednio prowadzona dokumentacja jest niezwykle pomocna w ewentualnym postępowaniu karnym przeciwko sprawcy!

Narzędziem mającym pomóc osobom doświadczającym przemocy jest procedura „**Niebieskie Karty**" wg Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta" (Dz. U. Nr 209, poz. 1245). Jest to ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiazywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, i ochrony zdrowia w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie polegających m. in. na:

- udzieleniu ofiarom przemocy niezbędnej pomocy, w tym udzielenia pierwszej pomocy,
- podjęcia, w razie potrzeby, innych niezbędnych czynności zapewniających ochronę życia, zdrowia i mienia osób będących ofiarami przemocy,
- ustalenie przebiegu zdarzenia i jego następstw,
- zatrzymaniu osoby podejrzanej,
- wnioskowaniu do prokuratora o zastosowaniu środka zapobiegawczego w postaci nakazania sprawcy przemocy opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym,

- przeprowadzania na miejscu zdarzenia czynności procesowych w niezbędnym zakresie w przypadkach niecierpiących zwłoki,
- uzyskaniu pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- podejmowaniu działań mających na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w rodzinie, w szczególności systematyczne wizyty sprawdzające stan bezpieczeństwa osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb określonych przez zespół interdyscyplinarny lub grupę roboczą,
- zapewnieniu osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb, schronienie w całodobowej placówce świadczącej pomoc, w tym w szczególności w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- prowadzeniu rozmów z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- informowaniu o rozpoczęciu procedury „Niebieskie Karty" i zasadach jej realizacji.

Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty" następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta" w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

Po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta - A" osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przekazuje się formularz „Niebieska Karta - B". Jeżeli osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, jest dziecko, formularz „Niebieska Karta - B" przekazuje się rodzicowi, opiekunowi prawnemu lub faktycznemu albo osobie, która zgłosiła podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie. Formularza „Niebieska Karta - B" nie przekazuje się osobie, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie. Przekazanie wypełnionego formularza „Niebieska Karta - A" do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego następuje niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od dnia wszczęcia procedury. Przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego po otrzymaniu formularza „Niebieska Karta - A" niezwłocznie, nie później niż w ciągu 3 dni od dnia jego otrzymania, przekazuje go członkom zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej. Na posiedzeniu członkowie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej w obecności zaproszonej osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, dokonują analizy sytuacji rodziny i wypełniają formularz „Niebieska Karta - C". Członkowie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej wypełniają formularz „Niebieska Karta - D" w obecności osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie. W przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa dokumenty, o których mowa, są przekazywane organom właściwym do prowadzenia postępowania przygotowawczego.

Rozdział III. Skala zjawiska przemocy w oparciu o dane dotyczące Powiatu Opatowskiego

Mapa Powiatu Opatowskiego

O skali zjawiska przemocy w rodzinie w Powiecie Opatowskim świadczą działania podejmowane przez właściwe jednostki szczebla powiatowego tj.: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opatowie, Komendę Powiatowa Policji w Opatowie, ośrodki pomocy społecznej, gminne zespoły interdyscyplinarne, gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych oraz szkoły i Prokuraturę Rejonową w Opatowie.

Tabela 1 Działania związane ze zjawiskiem przemocy w rodzinie podejmowane przez jednostki powiatowe:

Działanie		2018-2020
Liczba interwencji domowych przeprowadzonych przez Policję		2272
Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty"	Ogółem, w tym przez: -Policję -Zespół Interdyscyplinarny/Ośrodek Pomocy Społecznej	709 374 335
Liczba z kontynuacją procedur „Niebieskie Karty"	Ogółem, w tym przez: -Policję -Zespół Interdyscyplinarny/Ośrodek Pomocy Społecznej	213 56 157
Liczba porad udzielonych dotkniętym przemocą w rodzinie	Ogółem, w tym przez: -Ośrodek Pomocy Społecznej -Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne	411 394 17
Liczba porad udzielonych sprawcom przemocy w rodzinie	Ogółem, w tym przez: -Ośrodek Pomocy Społecznej -Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne	280 269 11
Ilość przeprowadzonych postępowań z art. 207 - Kodeksu Karnego		89
Ilość zakończonych spraw aktem oskarżenia z art. 207 - Kodeksu Karnego (skierowanie do sądu)		57

1. Rozgraniczenie sprawców przemocy w rodzinie wg płci w latach 2018-2020:
   - 2018 r. – 116 mężczyzn i 5 kobiet
   - 2019 r. – 92 mężczyzn i 3 kobiety
   - 2020 r. – 146 mężczyzn i 14 kobiet

2. Rozgraniczenie ofiar przemocy w rodzinie wg płci i wieku w latach 2018-2020:

W 2018 r.

- Kobiety w wieku do 65 lat – 99
- Kobiety w wieku od 66 lat – 20
- Mężczyźni w wieku do 65 lat – 10
- Mężczyźni w wieku od 66 lat – 4
- Małoletnich: Dziewcząt – 2 i Chłopców – 4

W 2019 r.

- Kobiety w wieku do 65 lat – 74
- Kobiety w wieku od 66 lat – 13
- Mężczyźni w wieku do 65 lat – 4
- Mężczyźni w wieku od 66 lat – 5
- Małoletni: Dziewcząt – 5 i Chłopców – 4

W 2020 r.

- Kobiety w wieku do 65 lat – 122
- Kobiety w wieku od 66 lat – 18
- Mężczyźni w wieku do 65 lat –22
- Mężczyźni w wieku od 66 lat – 5
- Małoletnich: Dziewcząt – 0 i Chłopców – 2

3. Rodzaje przemocy w rodzinie w latach 2018-2020:

W 2018 r.

- Przemoc fizyczna – 84
- Przemoc psychiczna – 124

W 2019 r.

- Przemoc fizyczna – 72
- Przemoc psychiczna – 93
- Przemoc seksualna – 1
- Przemoc ekonomiczna – 1

W 2020 r.

- Przemoc fizyczna – 109
- Przemoc psychiczna – 156
- Przemoc seksualna – 4

4. Sprawca trzeźwy i nietrzeźwy w latach 2018-2020:

W 2018 r.

- Sprawca nietrzeźwy – 71 mężczyzn
- Sprawca trzeźwy – 50

W 2019 r.

- Sprawca nietrzeźwy – 69 mężczyzn i 2 kobiety
- Sprawca trzeźwy – 25

W 2020 r.

- Sprawca nietrzeźwy – 112 mężczyzn i 5 kobiet
- Sprawca trzeźwy – 42

5. Sprawca odizolowany od rodziny
   - W 2018 r. – odizolowanych 49 mężczyzn
   - W 2019 r. – odizolowanych 50 mężczyzn
   - W 2020 r. – odizolowanych 72 mężczyzn i 4 kobiety

Źródło danych: Komenda Powiatowa Policji w Opatowie.

Na terenie powiatu opatowskiego podejmowanych jest wiele inicjatyw, które mają na celu ograniczenie zjawiska przemocy. Realizowane są działania profilaktyczne dotyczące podniesienia świadomości i wrażliwości społecznej wobec przemocy w rodzinie. Większość realizowanych działań o charakterze profilaktycznym skierowanych jest do dzieci i młodzieży i odbywa się na terenie szkół. Natomiast wszelkie programy, których realizacja ma na celu pomoc ofiarom przemocy oraz oddziaływania korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie realizowane są przez ośrodki pomocy społecznej, gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, zespoły interdyscyplinarne we współpracy z powiatowym centrum pomocy rodzinie, Policją i prokuraturą

Jak wynika z informacji uzyskanych z poszczególnych jednostek zajmujących się problemem przemocy w rodzinie na terenie powiatu w latach 2018 – 2020, poza zakładaniem i prowadzeniem „Niebieskich Kart" podejmowano następujące działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- W **Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Opatowie** funkcjonuje **Powiatowy Punkt Konsultacyjno-Doradczy**, w ramach którego pomocy i porad udzielali odpowiednio:
  - psycholog,
  - pedagog,
  - pracownicy socjalni,
  - koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej.

  Ponadto opracowano Powiatowy Program Oddziaływań Korekcyjno-Edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, który będzie realizowany przy współpracy policji, sądu, szkół, poradni zdrowia psychicznego, poradni psychologiczno - pedagogicznej oraz innych instytucji zajmujących się problemem przemocy w rodzinie na terenie powiatu opatowskiego. Jeden z pracowników centrum jest także członkiem zespołu interdyscyplinarnego działającego w strukturach Gminy Opatów.
- **Komenda Powiatowa Policji** w Opatowie w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie zajmowała się przede wszystkim zakładaniem i prowadzeniem „Niebieskich Kart", ponadto dzielnicowi monitorowali i kontrolowali rodziny dotknięte oraz zagrożone przemocą domową. Każdy dzielnicowy był także członkiem zespołu interdyscyplinarnego działającego na terenie gminy, w obrębie której wykonywał czynności służbowe.
- **Straż Miejska** w Opatowie współpracowała z Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Opatowie oraz Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Opatowie, kontrolując rodziny, w których występuje przemoc. Kontrole te miały na celu zebranie i przekazywanie informacji odpowiednim służbą, wg. kompetencji. Podczas kontroli udzielane było wsparcie ofiarom przemocy oraz informacje odnośnie instytucji zajmującymi się pomocą osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.
- **Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych** w Opatowie, w skład którego wchodzi Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Opatowie i w Ożarowie zrealizował m.in.:
  - „Rozwiązywanie konfliktów",
  - „Agresja – przyczyny – zapobieganie. Metoda Konstruktywnej konfrontacji" ,
  - „Jak radzić sobie z trudnymi emocjami; złość, agresja, przemoc"
  - „Porozumienie bez przemocy",

- „Jak sobie radzić z negatywnymi emocjami",
- „Jak sobie radzić w sytuacjach trudnych",
- „Przeciwdziałanie agresji",
- „Postawy rodzicielskie, ich wpływ na kształtowanie się osobowości dziecka".

- **Urząd Miasta i Gminy** w Opatowie poprzez działalność **gminnej komisji rozwiazywania problemów alkoholowych i zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie**. W wyniku pracy zespołu przygotowano plany pomocy dla osób doznających przemocy i po ich zrealizowaniu zakończono działania. W posiedzeniach zespołu uczestniczyły osoby doznające przemocy, a także sprawcy przemocy w rodzinie. Członkowie zespołu diagnozowali sytuacje w poszczególnych rodzinach, wymieniali się informacjami, omawiali możliwości udzielenia wsparcia.
  Gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych finansowała wypoczynek letni i zimowy dla dzieci doznających przemocy i zagrożonych przemocą. W Urzędzie Miasta w Opatowie działał także punkt konsultacyjny dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin, który zajmował się prowadzeniem programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy, konsultacjami indywidualnymi dla ofiar przemocy oraz prowadzeniem grupy wsparcia dla osób dorosłych doświadczających przemocy w rodzinie. W szkołach mieszczących się na terenie gminy corocznie organizowane były warsztaty profilaktyczne.
- **Ośrodek Pomocy Społecznej** w Opatowie realizował gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Pracownicy socjalni ośrodka prowadzili pracę z rodzinami, w których występowała przemoc oraz z rodzinami zagrożonymi przemocą.
- W **Zespole Szkół nr 1** w Opatowie zagadnienia związane z przemocą zawarte są w szkolnym programie profilaktyki, programie wychowawczym i w tematyce tzw. godzin wychowawczych. Postępowanie wobec incydentów agresji rówieśniczej czy przemocy w rodzinie przebiega indywidualnie i realizowane były we współpracy z policją, kuratorami zawodowymi, społecznymi, gminnymi ośrodkami pomocy społecznej. W uzasadnionych przypadkach udzielana była pomoc psychologiczno – pedagogiczna w szkole, bądź organizowany indywidualne spotkania w Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Opatowie.
- W **Zespole Szkół nr 2** w Opatowie zadania dotyczące przemocy w rodzinie zostały zrealizowane poprzez następujące działania;
  - *uprzedzające* – w zakresie których opracowano i zrealizowano wsparcie psychologiczne dla ofiar i świadków przemocy w rodzinie, uczestniczono w spotkaniach Zespołu Interdyscyplinarnego oraz w szkoleniach z zakresu przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.
  - *interwencyjne* – polegające na współpracy z sądem, policją, poradnią psychologiczno-pedagogiczną, ośrodkiem pomocy społecznej,
  - *wspierające* – mające na celu wzmocnienie ochrony ofiar przemocy w rodzinie, realizowane były poprzez wdrażanie programów profilaktycznych z udziałem przedstawicieli policji tj. dzielnicowych, kuratorów sądowych. Udostępnianie broszur informacyjnych dotyczących pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą, a także konsultacje z pedagogiem, który kierował zainteresowanych do odpowiednich instytucji zajmujących się pomocą ofiarom przemocy,
  - *korekcyjno – edukacyjne* – na terenie szkoły zostały zorganizowane warsztaty profilaktyczne, spotkania dla rodziców, uczniów i nauczycieli. Przedstawiano prezentacje

multimedialne, przez pracownika Poradni wojewódzkiej w Kielcach. Pedagodzy i psychologowie prowadzili prelekcje w ramach wsparcia psychologiczno-pedagogicznego.

- **Burmistrz Miasta i Gminy** w Ożarowie 29 kwietnia 2011 r. Zarządzeniem nr RM/18/2011 powołał **zespół interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.** Członkowie zespołu opracowali Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla gminy Ożarów.
- W **Ośrodku Pomocy Społecznej w Ożarowie** został utworzony **punkt interwencji kryzysowej**, którego działalność nakierowana jest na zapobieganie narastającej fali przemocy w rodzinach oraz pomoc ofiarom przemocy. W ramach interwencji kryzysowej poszkodowane osoby objęte były opieką specjalistów: psychologa, pedagoga, prawnika i pracownika socjalnego. W ramach przyznanych środków oraz wkładu własnego utworzono **punkt interwencyjny**, gabinet poradnictwa specjalistycznego wraz z poczekalnią i łazienką, zorganizowano miejsce hostelowe.
- **Ośrodek Pomocy Społecznej** w Baćkowicach realizował Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie. Pracownicy socjalni byli członkami grup roboczych powoływanych do pracy z konkretnymi rodzinami, w których jest realizowana procedura „Niebieskie Karty".
- **Ośrodek Pomocy Społecznej** w Tarłowie, przy którym działa zespół interdyscyplinarny ds. przemocy w rodzinie, realizowano procedurę „Niebieskie Karty" i współpracowano z terapeutą uzależnień i psychologiem. Osoby dotknięte przemocą w rodzinie kierowano na zajęcia terapeutyczne.
- **Ośrodek Pomocy Społecznej** w Sadowiu realizował Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Gminie Sadowie. Pracownicy socjalni byli członkami działającego w tej gminie **zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.**
- **Ośrodek Pomocy Społecznej** w Iwaniskach realizował Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Iwaniska. Od kwietnia 2012 roku, na terenie gminy funkcjonuje **gminny zespół interdyscyplinarny,** którego członkami są: pracownicysocjalni, Policji, służba zdrowia, oraz kurator sądowy.
- **Ośrodek Pomocy Społecznej** w Wojciechowicach realizował Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Realizacja programu ma na celu zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Wojciechowice, oraz zwiększenie skuteczności oddziaływań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, a także zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Przy ośrodku pomocy społecznej działa **zespół interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie**, w skład którego wchodzą pracownicy ośrodka pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, służby zdrowia oraz kuratorzy sądowi. Przy urzędzie gminy działa także **punkt konsultacyjny „Ravena"**, w którym udzielane były porady osobom uzależnionym od alkoholu, ofiarom i sprawcom przemocy domowej, kierując ich do odpowiednich instytucji pomocowych.

Rozdział IV. Wdrażanie Programu

IV.1. Zadania powiatu w zakresie przeciwdziałania przemocy

Art. 6 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249) określa zadania przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego.

Do zadań własnych powiatu należy w szczególności:

1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
4) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
2) opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie[1].

Ważnymi aspektami tej pomocy są m. in.:

- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, ze szczególnym uwzględnieniem przemocy wobec dzieci,
- działania z zakresu interwencji kryzysowej,
- wsparcie i profesjonalna pomoc,
- oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc,
- organizowanie i prowadzenie zajęć terapeutycznych dla ofiar przemocy,
- dostarczenie wiedzy społeczeństwu o zjawisku przemocy w sposobach radzenia sobie z tym problemem,
- propagowanie pozytywnych rozwiązań merytorycznych, organizacyjnych i prawnych związanych z przeciwdziałaniem przemocy.

Motywowanie społeczności lokalnej, mass mediów, organizacji i instytucji do podejmowania działań na rzecz ofiar przemocy ze szczególnym uwzględnieniem krzywdzonych dzieci.

IV.2. Cel główny i cele szczegółowe Programu

Głównym celem Programu jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz podniesienie jakości pracy służb zajmujących się zjawiskiem przemocy na terenie powiatu opatowskiego.

Cele szczegółowe:

1 Op. cit. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249)

Cel 1: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Cel 2: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Cel 3: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Cel 4: Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Wskaźnik ogólny:

Liczba osób, które skorzystały z różnych form wsparcia w związku z problemem przemocy w rodzinie, w tym: liczba osób objętych procedurą „Niebieskie Karty" oraz liczba osób, które skorzystały ze wsparcia różnego rodzaju placówek udzielających pomocy, takich jak: specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, ośrodki interwencji kryzysowej, punkty konsultacyjne, ośrodki wsparcia, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, inne placówki świadczące pomoc osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.

W celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym realizacji celów ustawowych oraz celów wskazanych w Programie, określono cztery podstawowe obszary zawierające kierunki działań oraz sprecyzowano oddziaływania wobec różnych grup odbiorców:

Obszar 1: Profilaktyka, diagnoza społeczna i edukacja społeczna.

Cel: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych, diagnostycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Kierunki działań:

1.1. **Poszerzenie wiedzy ogółu społeczeństwa, w tym zainteresowanych służb, na temat zjawiska przemocy w rodzinie.**

Rodzaje działań:

1.1.1. **Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze gminy, powiatu, w tym w odniesieniu do gmin, ustalenie odsetka populacji rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie.**

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego - szczebel gminny, powiatowy.

Wskaźniki:

- liczba przeprowadzonych lokalnych diagnoz zjawiska przemocy w rodzinie,

Termin realizacji: 2021-2026 r.

Kierunki działań:

1.2. **Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.**

Rodzaje działań:

1.2.1. **Prowadzenie lokalnych kampanii społecznych, które:**

- obalają stereotypy na temat przemocy w rodzinie, usprawiedliwiające jej stosowanie,

- opisują mechanizmy przemocy w rodzinie oraz jednoznacznie wskazują na ich społeczną szkodliwość i społeczno-kulturowe uwarunkowania,

- promują metody wychowawcze bez użycia przemocy i informują o zakazie stosowania kar cielesnych wobec dzieci przez osoby wykonujące władzę rodzicielską oraz sprawujące opiekę lub pieczę,

- promują działania służące przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w tym ochronę i pomoc dla osób doznających przemocy oraz interwencję wobec osób stosujących przemoc.

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego - szczebel gminny, powiatowy, we współpracy z mediami oraz organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- liczba lokalnych kampanii społecznych.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

1.2.2. **Współpraca między organami samorządu terytorialnego a kościołami lub związkami wyznaniowymi na danym terenie, w celu wprowadzenia elementów informacji i edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie w ramach działania poradni prowadzonych przez kościoły lub związki wyznaniowe lub do programów nauk przedmałżeńskich.**

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego - szczebel gminny i powiatowy we współpracy z kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- liczba zrealizowanych działań,

- liczba osób, którym udzielono informacji dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

1.2.3. **Współpraca między organami samorządu terytorialnego a organizacjami pozarządowymi, w celu wprowadzenia elementów edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie w ramach działania projektów prowadzonych przez organizacje pozarządowe.**

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego - szczebel gminny, powiatowy we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- liczba zrealizowanych działań,

- liczba osób, którym udzielono informacji dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

Kierunki działań:

1.3. **Realizacja programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.**

Rodzaje działań:

1.3.1. **Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.**

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego - szczebel gminny.

Wskaźniki:

- liczba realizowanych gminnych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

1.3.2. **Opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.**

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego - szczebel powiatowy.

Wskaźniki:

- liczba realizowanych powiatowych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

Obszar 2: Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

Cel: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Kierunki działań:

2.1. **Rozwój infrastruktury instytucji samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz wypracowanie zasad współpracy.**

Rodzaje działań:

2.1.1. **Utworzenie zespołów interdyscyplinarnych.**

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego - szczebel gminny.

Wskaźniki:

- liczba zespołów interdyscyplinarnych.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

2.1.2. **Funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych.**

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego - szczebel gminny.

Wskaźniki:

- liczba spotkań zespołu interdyscyplinarnego,
- liczba funkcjonujących w danym roku grup roboczych,
- liczba spotkań grup roboczych.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

2.1.3. **Rozbudowa sieci i poszerzanie oferty placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, w tym:**

- punktów konsultacyjnych, w tym dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- ośrodków wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży,
- ośrodków interwencji kryzysowej,
- innych placówek świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Realizatorzy zadania: szczebel gminny i powiatowy.

Wskaźniki:

- liczba utworzonych w danym roku punktów konsultacyjnych, w tym dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- liczba utworzonych ośrodków wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- liczba utworzonych w danym roku domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży,
- liczba utworzonych w danym roku ośrodków interwencji kryzysowej,
- liczba utworzonych w danym roku innych placówek świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

2.1.4. **Nawiązywanie, rozwijanie i wzmacnianie współpracy między instytucjami rządowymi i samorządowymi oraz organizacji pozarządowych w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie**

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego - szczebel gminny, powiatowy, we współpracy z podmiotami lub organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- liczba realizowanych projektów w zakresie pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

Kierunki działań:

2.2. **Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.**

Rodzaje działań:

2.2.1. **Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania pomocy w szczególności: medycznej, psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej.**

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego - szczebel gminny, powiatowy we współpracy z mediami o zasięgu regionalnym oraz organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- liczba opracowanych materiałów informacyjnych.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

2.2.2. **Opracowanie i realizacja indywidualnych i grupowych działań edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w szczególności w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie.**

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego - szczebel gminny i powiatowy.

Wskaźniki:

- liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie uczestniczących w działaniach indywidualnych,
- liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie uczestniczących w działaniach grupowych.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

Kierunki działań:

2.3. **Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.**

Rodzaje działań:

2.3.1. **Realizacja procedury „Niebieskie Karty" przez uprawnione podmioty.**

Realizatorzy zadania: przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Policji, ochrony zdrowia, oświaty, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, a także inne podmioty i organizacje działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ramach zespołów interdyscyplinarnych czy grup roboczych.

Wskaźniki:

- liczba wszczętych w danym roku procedur „Niebieskie Karty", tj. liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta-A" przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę,
- liczba kontynuowanych w danym roku procedur „Niebieskie Karty" wszczętych w latach poprzedzających rok sprawozdawczy,
- liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta-A" dokumentujących kolejne zdarzenia stosowania przemocy w sprawach toczących się procedur „Niebieska Karta",

- liczba rodzin objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty", w tym ze względu na problem przemocy: psychicznej, fizycznej i seksualnej,

- liczba osób w rodzinach objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty",

- liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie, objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty",

- liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta-C".

Termin realizacji: 2021-2026 r.

2.3.2. **Realizowanie przez instytucje publiczne zajmujące się pomocą osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego, terapii indywidualnej lub grupowej, pomocy w formie grup wsparcia lub innych grup samopomocowych.**

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego - szczebel gminny i powiatowy we współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi.

Wskaźniki:

- liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, medycznego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego w danej instytucji, w tym liczba osób korzystających z porad za pośrednictwem środków komunikowania się na odległość,

- liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia, grupach samopomocowych.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

2.3.3. **Realizacja form pomocy programów terapeutycznych i pomocy psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, socjalnej, rodzinnej dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w tym w uzasadnionych przypadkach działania na rzecz reintegracji rodzin.**

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego - szczebel gminny i powiatowy we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- liczba opracowanych i zrealizowanych programów terapeutycznych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,

- liczba osób uczestniczących w programach terapeutycznych osób dotkniętych przemocą w rodzinie,

- liczba osób, które uczestniczyły w terapii indywidualnej psychologicznej (terapeutycznej),

- liczba grup terapeutycznych,

- liczba osób, które ukończyły programy terapeutyczne,

- liczba grup wsparcia,

- liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

2.3.4. **Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy przez punkty konsultacyjne.**

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego - szczebel gminny.

Wskaźniki:

- liczba punktów konsultacyjnych,

- liczba instytucji udzielających informacji i pomocy,

- liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z różnych form pomocy w punktach konsultacyjnych.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

2.3.5. **Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, pomocy w ośrodkach wsparcia, ośrodkach interwencji kryzysowej, mieszkaniach chronionych i wspomaganych, schroniskach.**

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego - szczebel gminny i powiatowy, organizacje pozarządowe.

Wskaźniki:

- liczba gminnych ośrodków wsparcia,
- liczba miejsc w gminnych ośrodkach wsparcia,
- liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z pomocy w gminnych ośrodkach wsparcia, w tym z pomocy w formie schronienia,
- liczba powiatowych ośrodków wsparcia,
- liczba miejsc w powiatowych ośrodkach wsparcia,
- liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z pomocy w powiatowych ośrodkach wsparcia, w tym z pomocy w formie schronienia,
- liczba domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży,
- liczba miejsc w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży,
- liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z pomocy w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży,
- liczba ośrodków interwencji kryzysowej,
- liczba miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej,
- liczba miejsc w mieszkaniach chronionych i wspomaganych,
- liczba miejsc w schroniskach,
- liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z pomocy w ośrodkach interwencji kryzysowej lub innych jednostek, w tym z pomocy w formie schronienia.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

2.3.6. **Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, schroniskach z usługami opiekuńczymi.**

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego - szczebel gminny i powiatowy, organizacja pozarządowe.

Wskaźniki:

- liczba specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- liczba miejsc w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z różnych form pomocy w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie lub innych jednostek, w tym z pomocy w formie schronienia.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

2.3.7. **Tworzenie i zwiększanie zakresu działania oraz dostępności do lokalnych i regionalnych telefonów zaufania, informacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.**

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego - szczebel gminny, powiatowy i organizacje pozarządowe.

Wskaźniki:

- liczba lokalnych linii telefonicznych dla osób doznających przemocy w rodzinie,
- liczba przeprowadzonych rozmów i interwencji.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

2.3.8. **Zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom.**

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego - szczebel gminny i powiatowy.

Wskaźniki:

- liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie, w trybie ustawy.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

2.3.9. **Tworzenie warunków umożliwiających osobom dotkniętym przemocą w rodzinie otrzymanie w pierwszej kolejności lokali socjalnych.**

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego - szczebel gminny.

Wskaźniki:

- liczba uchwał organów samorządu terytorialnego umożliwiających przyznanie lokali socjalnych w pierwszej kolejności osobom dotkniętym przemocą w rodzinie,
- liczba lokali socjalnych przyznanych osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w pierwszej kolejności.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

Kierunki działań:

2.4. **Monitoring działań pomocowych**

Rodzaje działań:

2.4.1. **Monitoring pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą.**

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego - szczebel gminny i powiatowy.

Wskaźniki:

- liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty" z uwagi na ustanie przemocy w rodzinie,
- liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty" z uwagi na brak zasadności podejmowania działań,
- liczba osób monitorowanych po opuszczeniu specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, w tym osób, u których przemoc w rodzinie ustała,
- liczba raportów i analiz czynników sprzyjających i utrudniających skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

Obszar 3: Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie.

Cel: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Kierunki działań:

3.1. **Tworzenie i rozszerzanie oferty oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych przez instytucje rządowe i samorządowe, a także podmioty oraz organizacje pozarządowe, a także wypracowywanie i doskonalenie zasad współpracy między tymi instytucjami i podmiotami oraz organizacjami pozarządowymi i wdrażanie do realizacji.**

Rodzaje działań:

3.1.1. **Ewidencjonowanie instytucji samorządowych, podmiotów oraz organizacji pozarządowych, które realizują wszelkie działania adresowane do osób stosujących przemoc w rodzinie.**

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego - szczebel powiatowy we współpracy z gminami i organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- aktualizowanie na stronach internetowych powiatów (starostwo powiatowe) informatora zawierającego bazy teleadresowe podmiotów oraz organizacji pozarządowych realizujących oddziaływania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie wraz ze wskazaniem zakresu oddziaływań wobec sprawców przemocy w rodzinie.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

3.1.2. **Przesyłanie informatorów zawierających aktualne bazy teleadresowe z danego powiatu, o których mowa w pkt 3.1.1, właściwym miejscowo: prezesowi sądu, prokuratorowi, Komendantowi Powiatowemu Policji oraz wchodzącym w obręb powiatu gminom dwa razy w roku do dnia 30 stycznia i do dnia 31 lipca.**

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego - szczebel powiatowy.

Wskaźniki:

- przekazanie ww. podmiotom aktualnego informatora zawierającego bazy teleadresowe w wersji elektronicznej.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

3.1.3. **Rozpowszechnianie informatorów przez podmioty, o których mowa w pkt 3.1.2, w podległych im pionach organizacyjnych.**

Realizatorzy zadania: prezes sądu, prokurator, Komendant Powiatowy Policji, organy samorządu terytorialnego - szczebel gminny.

Wskaźniki:

- liczba przekazanych ww. podmiotom aktualnych informatorów w wersji papierowej i/lub elektronicznej,
- umieszczenie informatorów na stronach internetowych ww. podmiotów dwa razy w roku do dnia 15 lutego i do dnia 15 sierpnia.

Termin realizacji: 2021- 2026 r.

Kierunki działań:

3.2. **Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie.**

Rodzaje działań:

3.2.1. **Oddziaływania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, w tym w ramach procedury „Niebieskie Karta".**

Realizatorzy zadania: przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Policji, ochrony zdrowia, oświaty, gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, jednostki organizacyjne prokuratury, a także inne podmioty i organizacje działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ramach zespołów interdyscyplinarnych czy grup roboczych.

Wskaźniki:

- liczba osób objętych procedurą „Niebieskie Karta", wskazanych jako osoby stosujące przemoc w rodzinie,
- liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta-D",
- liczba wszczętych postępowań przygotowawczych oraz odmów wszczęcia w sprawach związanych z przemocą w rodzinie,

- liczba zakończonych postępowań przygotowawczych w sprawach związanych z przemocą w rodzinie przez sporządzenie aktu oskarżenia,

- liczba zakończonych postępowań przygotowawczych w sprawach związanych z przemocą w rodzinie przez umorzenie postępowania.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

3.2.2. **Uniemożliwienie kontaktowania się osób stosujących przemoc w rodzinie z osobami dotkniętymi przemocą przez:**

- zatrzymywanie osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie,

- stosowanie przez prokuratora oraz występowanie do sądu o zastosowanie wobec osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, środków zapobiegawczych, w szczególności w przedmiocie dozoru Policji z zakazem kontaktowania z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie, a także nakazania opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazania zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, ewentualnie tymczasowego aresztowania,

- występowanie do sądu o zastosowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie środków karnych lub probacyjnych polegających na obowiązku powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach, kontaktowania się lub zbliżania do pokrzywdzonego, nakazie opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazie zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia,

- opracowywanie i wydawanie przez Prokuratora Generalnego, zgodnie z art. 8a ustawy, co najmniej raz na dwa lata wytycznych dotyczących zasad postępowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i uwzględnieniu w nich zasad stosowania ww. środków zapobiegawczych,

- zastosowanie przez Policję nakazów opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazów zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.

Realizatorzy zadania: jednostki organizacyjne Policji, jednostki prokuratury, zespoły kuratorskiej służby sądowej.

Wskaźniki:

- liczba zastosowanych ww. środków zapobiegawczych przez prokuraturę,

- liczba zatrzymanych osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie,

- liczba złożonych wniosków do prokuratury/sądu o zastosowanie ww. środków zapobiegawczych,

- liczba wniosków do sądu w przedmiocie zastosowania ww. środków karnych lub probacyjnych, w tym m.in. z art. 335 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego,

- liczba wniosków kuratorów sądowych o zastosowanie przez sąd ww. środków probacyjnych na etapie postępowania wykonawczego,

- liczba orzeczeń sądowych uwzględniających ww. wnioski w postępowaniu wykonawczym,

- liczba zastosowanych przez Policję nakazów opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazów zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia zastosowanych.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

3.2.3. **Monitoring orzecznictwa sądów powszechnych, w szczególności:**

- w zakresie prawa karnego, w odniesieniu do kar, środków karnych, probacyjnych i innych oddziaływań, wobec osób stosujących przemoc w rodzinie,

- w zakresie prawa rodzinnego i opiekuńczego w przedmiocie władzy rodzicielskiej,

- w zakresie prawa cywilnego w przedmiocie zobowiązania osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazania zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.

Realizatorzy zadania: sąd rejonowy.

Wskaźniki:

- liczba osób oskarżonych o przestępstwo z użyciem przemocy w rodzinie: skazanych, uniewinnionych, wobec których warunkowo umorzono postępowanie kamę oraz wobec których umorzono postępowanie karne,

- liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, wobec których orzeczono kary grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności,

- liczba orzeczonych środków karnych i probacyjnych, w szczególności obowiązku zawartego w art. 72 § 1 pkt 6b ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny,

- liczba orzeczeń w zakresie władzy rodzicielskiej z uwagi na stosowanie przemocy w rodzinie,

- liczba wniosków do sądu w przedmiocie zobowiązania do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazania zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia,

- liczba orzeczeń dotyczących zobowiązania do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazania zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia,

- liczba eksmisji z uwagi na stosowanie przemocy w rodzinie.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

3.2.4. **Aktywność i współdziałanie oraz wymiana informacji między służbami w zakresie monitoringu zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie.**

Realizatorzy zadania: zespoły kuratorskiej służby sądowej, jednostki prokuratury, jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Wskaźniki:

- liczba wniosków kuratorów sądowych do sądu o zarządzenie wykonania warunkowo zawieszonej kary pozbawienia wolności albo o odwołanie warunkowego zwolnienia (art. 12d ustawy),

- liczba wniosków o nałożenie obowiązków uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno - edukacyjnych na podstawie art. 72 § 1 pkt 6b ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny,

- liczba wniosków prokuratora do sądu o zarządzenie wykonania kary pozbawienia wolności albo o odwołanie warunkowego zwolnienia wobec skazanego za tego rodzaju przemoc, naruszającego ponownie porządek prawny w postaci stosowania przemocy w rodzinie,

- liczba przekazanych ww. organom ścigania i wymiaru sprawiedliwości (ew. sądu) informacji przez inne służby, w tym zwłaszcza przez pracowników socjalnych, o ponownym stosowaniu przemocy w rodzinie przez osoby uprzednio skazane za tego rodzaju przemoc,

Termin realizacji: 2021-2026 r.

Kierunki działań:

3.3. **Opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.**

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego - szczebel powiatowy oraz z możliwością współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- liczba edycji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

3.3.1. **Zapewnienie dostępu do programów korekcyjno-edukacyjnych w każdym powiecie przez całoroczną dostępność miejsc w realizowanych programach.**

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego - szczebel powiatowy we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- liczba powiatów, w przypadku których dostępność uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych jest całoroczna.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

3.3.2. **Monitoring orzecznictwa sądów powszechnych w zakresie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz wykonania tego typu orzeczeń.**

Realizatorzy zadania: sąd rejonowy.

Wskaźniki:

- liczba orzeczeń nakładających na osoby stosujące przemoc w rodzinie obowiązek uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych,
- liczba osób przystępujących do uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych,
- liczba przystępujących do uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych dla osób przebywających w zakładach karnych,
- liczba osób, które ukończyły oddziaływania korekcyjno-edukacyjne.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

3.3.3. **Monitorowanie udziału osób stosujących przemoc w rodzinie w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.**

Realizatorzy zadania: szczebel powiatowy.

Wskaźniki:

- liczba podmiotów realizujących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych,
- liczba osób, które przystąpiły do programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych,
- liczba osób, które ukończyły programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

3.3.4. **Badanie skuteczności programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych kierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie przez monitorowanie ich zachowań przez okres do 3 lat po ukończeniu programu korekcyjno – edukacyjnego.**

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego - szczebel powiatowy.

Wskaźniki:

- liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, które po ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie,
- liczba osób osadzonych, poddanych oddziaływaniom korekcyjno-edukacyjnym, które w ciągu 3 lat zostały ponownie osadzone z uwagi na popełnienie czynu podobnego.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

Kierunki działań:

3.4. **Realizowanie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do zmiany wzorców zachowań.**

Rodzaje działań:

3.4.1. **Monitorowanie udziału osób stosujących przemoc w rodzinie w oddziaływaniach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.**

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego - szczebel gminny i powiatowy we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- liczba podmiotów realizujących programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- liczba osób, które przystąpiły do programów psychologiczno-terapeutycznych,
- liczba osób, które ukończyły programy psychologiczno-terapeutyczne.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

3.4.2. **Badanie skuteczności programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.**

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego - szczebel gminny i powiatowy we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, które po ukończeniu programu psychologiczno-terapeutycznego powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

Kierunki działań:

3.5. **Realizowanie programów wspierających dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do utrwalenia i wzmocnienia zmian zapoczątkowanych oddziaływaniami korekcyjno-edukacyjnymi lub psychologiczno-terapeutycznymi.**

Rodzaje działań:

3.5.1. **Opracowanie i realizacja oddziaływań edukacyjnych lub/i wspierających dla osób stosujących przemoc w rodzinie, które ukończyły program korekcyjno-edukacyjny lub psychologiczno-terapeutyczny.**

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego - szczebel gminny i powiatowy we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- liczba programów wspierających realizowanych w gminach i powiatach,
- liczba osób uczestniczących w programach wspierających dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

Obszar 4: Podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Cel: Podnoszenie jakości i dostępności świadczonych usług przez rozwijanie i doskonalenie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Kierunki działań:

4.1. **Wyznaczanie kierunków działań dla podmiotów i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.**

Rodzaje działań:

Podnoszenie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Rodzaje działań:

4.1.1. **Diagnozowanie potrzeb szkoleniowych członków zespołów interdyscyplinarnych oraz grup roboczych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.**

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego - szczebel gminny, powiatowy.

Wskaźniki:

- liczba diagnoz potrzeb szkoleniowych,
- liczba uczestników szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

4.2. **Wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.**

4.2.1. **Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami doznającymi przemocy w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc, w formie m.in.: superwizji, coachingu, doradztwa, grup wsparcia.**

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego - szczebel gminny, powiatowy.

Wskaźniki:

- liczba osób poddanych różnym formom poradnictwa i wsparcia psychologicznego,
- liczba zrealizowanych spotkań superwizyjnych,
- liczba osób uczestniczących w spotkaniach superwizyjnych.

Termin realizacji: 2021-2026 r.

IV.3. Miejsce i czas realizacji Programu

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie powiatu opatowskiego na lata 2021 - 2026 ma charakter interdyscyplinarny oraz zawiera szerokie spektrum celów i zadań zaplanowanych na poziomie ogólnym, który umożliwia dostosowanie podejmowanych działań stosownie do potrzeb. W związku z tym program będzie realizowany w formie pracy ciągłej przez cały czas trwania Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w latach 2021-2026.

IV.4. Adresaci Programu

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie powiatu opatowskiego na lata 2021 - 2026 skierowany jest w szczególności do:

- osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- osób stosujących przemoc w rodzinie,
- osób i rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy,
- świadków przemocy w rodzinie.

IV.5. Realizatorzy Programu

Realizatorami Programu są instytucje zajmujące się problemem przemocy tj.:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opatowie,
- Starostwo Powiatowe w Opatowie,
- Komenda Powiatowa Policji w Opatowie,
- Sąd Rejonowy w Opatowie,
- Prokuratura Rejonowa w Opatowie,
- Zespół Poradni Psychologiczno – Pedagogicznych w Opatowie,
- ośrodki pomocy społecznej,
- zespoły interdyscyplinarne,
- urzędy gmin,
- szkoły.

IV.6. Przewidywane efekty realizacji Programu

Przewiduje się, że zadania realizowane w ramach Programu zwiększa skuteczność wsparcia i pomocy zarówno ofiarom jak i sprawcom przemocy na terenie powiatu opatowskiego, a w szczególności:

1) spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie;
2) niwelowanie skutków przemocy w rodzinie po przez zwiększenie dostępności do pomocy specjalistycznej;
3) usprawnienie systemu pomocy osobom i rodzinom dotkniętych przemocą;
4) zmianę postawy społeczeństwa wobec przemocy w rodzinie;
5) upowszechnienie i wzmocnienie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
6) podniesienie kompetencji osób zaangażowanych w pomoc ofiarom i sprawcom przemocy.

IV.7. Finansowanie Programu

Zakłada się, że Program niniejszy będzie finansowany w różnych formach i z różnych źródeł, m.in:

- ze środków własnych instytucji i organizacji zaangażowanych w realizację Programu,
- z budżetu Państwa, z którego pochodzą środki przeznaczone na realizację zadań powiatu z zakresu administracji rządowej,
- ze środków unijnych.

IV.8. Monitorowanie Programu

Program będzie monitorowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opatowie poprzez sprawozdawczość dokonywaną w oparciu o wskaźniki działań.
Sprawozdanie będzie zawierało wnioski i podsumowania wynikające z realizacji działań w danym roku sprawozdawczym.

Rozdział V. Wykaz instytucji świadczących pomoc osobom i rodzinom doświadczających przemocy w rodzinie na terenie powiatu opatowskiego

GMINA	NAZWA INSTYTUCJI	DANE TELEADRESOWE
OPATÓW	PCPR / Powiatowy Punkt Konsultacyjno-Doradczy pon.- pt. w godz. 7.30-15.30	ul. Sienkiewicza 17 15 868 44 09
	Komenda Powiatowa Policji - całodobowo	ul. Sienkiewicza 30 **997**, 47 80 52 205
	Prokuratura Rejonowa pon.- pt. w godz. 7.45-15.45	ul. B. Ostrowskiego ps. Cichy 1 15 868 52 30
	Szpital Św. Leona sp. z o. o.: Poradnia Zdrowia Psychicznego godz. rejestracji poniedziałek-piątek 7.00-15.00	ul. Szpitalna 4 15 867 04 54
	Szpital Św. Leona sp. z o. o.: Poradnia Psychologiczna godz. rejestracji poniedziałek-piątek 7.00-15.00	ul. Szpitalna 4 15 867 04 54
	Szpital Św. Leona sp. z o. o.: Poradnia Uzależnień godz. rejestracji poniedziałek-piątek 7.00-15.00	ul. Szpitalna 4 15 867 04 54
	Szpital Św. Leona sp. z o. o.: Punkt konsultacyjno-koordynujący godz. rejestracji poniedziałek-piątek 8.00-18.00	ul. Szpitalna 4 15 867 04 95
	Ośrodek Pomocy Społecznej pon.- pt. w godz. 7.00-15.00	Pl. Obrońców Pokoju 34 15 868 26 48
	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Spotkania w zależności od potrzeb	Pl. Obrońców Pokoju 34 15 868 1 300, 15 868 1 313
	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna pon.- pt. w godz. 7.30-15.30	ul. H. Sienkiewicza 17 15 868 26 36
	Straż Miejska pon.- pt. w godz. 7.00-15.00	Pl. Obrońców Pokoju 34 15 868 13 07
	Zespół Interdyscyplinarny pon.- pt. w godz. 7.00-15.00	Pl. Obrońców Pokoju 34 15 868 13 29
	Schronisko dla Osób Bezdomnych z Usługami Opiekuńczymi (placówka całodobowa)	Lipowa 11 15 868 25 33
	Schronisko dla Kobiet i Mężczyzn (placówka całodobowa)	Wąworków 34 888 210 924
OŻARÓW	Komisariat Policji całodobowo	ul. Jana Pawła II 13, 997, 47 805 21 86
	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna pon.-pt. – 7.30-15.30	Oś. Wzgórze 56 517 347 581
	Ośrodek Pomocy Społecznej pon.- pt. w godz. 7.00-15.00	ul. Mazurkiewicza 19 15 861 03 25
	Zespół Interdyscyplinarny pon.- pt. w godz. 7.00-15.00	ul. Mazurkiewicza 19 15 861 03 68
	Punkt Interwencji Kryzysowej pon.- pt. w godz. 7.00-15.00	ul. Mazurkiewicza 19 15 861 03 68
	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	ul. Stodolna 1

	Punkt Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Umówione spotkania ze specjalistami	15 861 07 00
LIPNIK	Ośrodek Pomocy Społecznej pon.- pt. w godz. 7.15-15.15	Lipnik 20 15 869 14 22
	Punkt Konsultacyjno-Interwencyjny czwartek od 15.130 – 17.30	Lipnik 20 15 869 14 19
	Zespół Interdyscyplinamy Spotkania w miarę potrzeb	Lipnik 20 15 869 14 22
	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Spotkania w miarę potrzeb	Lipnik 20 15 869 14 19
BAĆKOWICE	Ośrodek Pomocy Społecznej pon.- pt. w godz. 7.30-15.30	Baćkowice 84a 15 868 62 15
	Zespół Interdyscyplinamy Spotkania w miarę potrzeb	
	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Spotkania w miarę potrzeb	
SADOWIE	Ośrodek Pomocy Społecznej pon.- pt. w godz. 7.00-15.00	Sadowie 131C 15 832 09 41
	Zespół Interdyscyplinamy Spotkania w miarę potrzeb	
	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Spotkania w miarę potrzeb	Sadowie 86 15 869 24 37, wew. 39
	Schronisko Matki Bożej Ubogich	Zochcin 58A 15 869 23 16
WOJCIECHOWICE	Ośrodek Pomocy Społecznej pon.- pt. w godz. 7.30-15.30	Wojciechowice 50 15 861 40 32
	Zespół Interdyscyplinamy Spotkania w miarę potrzeb	Wojciechowice 50 15 861 40 32
	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Spotkania w miarę potrzeb	Wojciechowice 50 15 861 40 23
	Punkt Konsultacyjny „Ravena" środa w godz. 9.00-12.00	Wojciechowice 50 509 844 295
IWANISKA	Ośrodek Pomocy Społecznej pon.- pt. w godz. 7.30-15.30	ul. Rynek 3 15 860 12 54
	Zespół Interdyscyplinamy Spotkania w miarę potrzeb	ul. Rynek 3 15 860 12 54, wew. 112
	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Spotkania w miarę potrzeb	ul. Rynek 3 15 860 12 54, wew. 116
	Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych i Ofiar Przemocy Domowej Wtorki od godz. 16.00	ul. Rynek 3 15 860 12 54
TARŁÓW	Ośrodek Pomocy Społecznej pon.- pt. w godz. 7.30-15.30	ul. Rynek 2 15 838 51 42
	Zespół Interdyscyplinamy Spotkania w miarę potrzeb	ul. Rynek 2 15 838 51 42
	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Spotkania w miarę potrzeb	ul. Rynek 2 15 838 51 11

Pomoc można uzyskać również dzwoniąc pod numery telefonu dostępne na terenie całego kraju:

- Numer alarmowy obowiązujący na terenie całej Unii Europejskiej **tel. 112 (całodobowy)**,
- Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie **„Niebieska Linia" tel. 800 120 002** (czynny całą dobę), **tel. (22) 666 28 50** – dyżur prawny (czynna w poniedziałek i wtorek w godzinach 17^{00}–21^{00}), Poradnia e–mailowa: niebieskalinia@niebieskalinia.info, **SKYPE** – dyżur w języku migowym: pogotowie.niebieska.linia (poniedziałek w godz. 13.00-15.00),
- **Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży (Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę) tel. 116 111** (całodobowy),
- **Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka SOS tel. 800 12 12 12** (całodobowy),
- **Ogólnopolska Poradnia Telefoniczna dla osób przeżywających kryzys emocjonalny tel. 116 123** (codziennie od 14.00-22.00),
- **Infolinia Rzecznika Praw Obywatelskich tel. 800 676 676,** pon. 10.00-18.00; wt.-piątek 8.00-16.00,
- **Fundacja ITAKA tel. 801 24 70 70** (dla połączeń stacjonarnych) **lub 116 000** (całodobowy).

Rozdział VI. Podsumowanie

Prawo zabrania stosowania przemocy i krzywdzenia swoich bliskich. Jeżeli Ty lub ktoś z Twoich bliskich jest ofiarą przemocy ze strony osoby najbliższej, nie wstydź się prosić o pomoc. Prawo stoi po Twojej stronie!

Polskie prawo ściga sprawców przestępstw przeciwko osobom bliskim za:

- znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny – art. 207 k.k.,
- uderzenie człowieka lub naruszenie jego nietykalności cielesnej w inny sposób – art. 217 k.k. (ściganie przestępstwa odbywa się z oskarżenia prywatnego),
- pozbawienie człowieka wolności – art. 189 k.k.,
- grożenie innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę osoby najbliższej, jeżeli groźba wzbudza w zagrożonym uzasadnioną obawę, że będzie spełniona – art. 190 k.k. (ścigane na wniosek pokrzywdzonego),
- wzbudzanie u innej osoby uzasadnionego okolicznościami poczucia zagrożenia lub naruszenie jej prywatności poprzez uporczywe nękanie – art. 190a § 1 k.k. (ściganie na wniosek pokrzywdzonego),
- stosowanie przemocy lub groźby bezprawnej, w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia określonego stanu – art. 191 k.k.,
- utrwalanie wizerunku nagiej osoby lub osoby w trakcie czynności seksualnej, przez użycie wobec niej przemocy, groźby bezprawnej lub podstępu, albo rozpowszechnienie wizerunku nagiej osoby lub w trakcie czynności seksualnej bez jej zgody – art. 191a k.k. (ściganie na wniosek pokrzywdzonego),

- doprowadzenie innej osoby do obcowania płciowego przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem (zgwałcenie) oraz doprowadzenie w ten sam sposób innej osoby do poddania się innej czynności seksualnej lub wykonania takiej czynności – art. 197 k.k. (ścigane na wniosek pokrzywdzonego),
- spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu w postaci: pozbawienia człowieka wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia bądź innego ciężkiego kalectwa, ciężkiej choroby nieuleczalnej lub długotrwałej, choroby realnie zagrażającej życiu, trwałej choroby psychicznej, całkowitej lub znacznej trwałej niezdolności do pracy w zawodzie lub trwałego, istotnego zeszpecenia lub zniekształcenia ciała – art. 156 k.k.,
- spowodowanie naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia, w wyniku którego pokrzywdzonym jest osoba najbliższa – art. 157 § 1 i 2 k.k. (ścigane na wniosek pokrzywdzonego),
- uporczywe uchylanie się od wykonania ciążącego z mocy ustawy lub orzeczenia sądowego obowiązku opieki przez niełożenie na utrzymanie osoby najbliższej lub innej osoby i przez to narażanie jej na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych (uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego) – art. 209 k.k. (ścigane na wniosek pokrzywdzonego, organu opieki społecznej lub innego właściwego organu),
- kradzież lub kradzież z włamaniem na szkodę osoby najbliższej – art. 278 k.k. i art. 279 k.k. (ścigane na wniosek pokrzywdzonego),
- niszczenie, uszkadzanie cudzej rzeczy lub czynienie jej niezdatną do użytku – art. 288 k.k. (ścigane na wniosek pokrzywdzonego),
- porzucenie wbrew obowiązkowi troszczenia się o małoletniego poniżej lat 15 albo o osobę nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny – art. 210 k.k.,
- uprowadzenie lub zatrzymanie małoletniego poniżej lat 15 albo osoby nieporadnej ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, wbrew woli osoby powołanej do opieki lub nadzoru – art. 211 k.k.,
- obcowanie płciowe z małoletnim poniżej lat 15 lub dopuszczenie się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej lub doprowadzenie jej do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania – art. 200 k.k.,
- rozpijanie małoletniego, przez dostarczanie mu napoju alkoholowego, ułatwianie jego spożycia, lub nakłanianie go do spożycia takiego napoju – art. 208 k.k.
- naruszenie miru domowego – art. 193 k.k.,
- narażenie człowieka na niebezpieczeństwo – 160 k.k.,
- nieudzielenie pomocy – 162 k.k.,
- znieważenie – 216 k.k.,

Masz też prawo do złożenia na Policji lub w prokuraturze zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa przez osobę, która krzywdzi Ciebie i Twoją rodzinę.

PAMIĘTAJ !!!

Sprawca przemocy wobec bliskich, gdy czuje się bezkarny, prawdopodobnie nie zmieni się, będzie dalej stosował przemoc, bez względu na składane obietnice; następnym razem może być znacznie gorzej.

Jeżeli jednak zaufasz jego deklaracjom o zmianie zachowania wobec Ciebie/Twojej rodziny i zechcesz się wycofać, pamiętaj, że złożone przez Ciebie dotychczas zeznania nie będą mogły być wykorzystane przez prawne instytucje działające po to, aby Ci pomóc. Dlatego zanim podejmiesz taką decyzję, zastanów się i skonsultuj ją z psychologiem,

terapeutą lub inną osobą pomagającą ofiarom przemocy w rodzinie, np.: w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy rodzinie, ośrodku interwencji kryzysowej[2]

Skróty

Centrum/PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opatowie.
k.k	ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks Karny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1444, z późn. zm.).
„Niebieskie Karty"	Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta" (Dz. U. Nr 209, poz. 1245).
ONZ	Organizacja Narodów Zjednoczonych.

Bibliografia

Literatura:

1. Pod. red. D. Jaszczak-Kuźmińska, K. Michalska „Przemoc w Rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych. Poradnik dla pracowników pierwszego kontaktu" – Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2010 r.
2. I. Pospiszyl „Przemoc w rodzinie" – Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2002 r.
3. J. Różyńska „Niezbędnik pracownika socjalnego. Przemoc wobec kobiet w rodzinie", Warszawa 2007 r.
4. M. Stożek „Przemoc w rodzinie. Zapobieganie w świetle przepisów prawa" – Instytut Psychologii Zdrowia, Polskie Towarzystwo Psychologiczne, Warszawa 2009 r.
5. P. J. Jaros, M. Michalak „Prawa Dziecka. Dokumenty Organizacji Narodów Zjednoczonych" – Opr. Biuro Rzecznika Praw Dziecka, Warszawa 2015 r.
6. A. Siejak „Kocham. Nie biję"?- Przemoc wobec dzieci w dyskursie publicznym – Opr. Biuro Rzecznika Praw Dziecka, Warszawa 2016 r.

Akty prawne:

1. Karta Narodów Zjednoczonych z dnia 26 czerwca 1945 r., San Francisco 1945 r.
2. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, rezolucja Zgromadzenia Narodowego ONZ 21.217 A (III) z dnia 10 grudnia 1948 r., Paryż 1948 r.
3. Prawa człowieka. Ośrodek Informacji ONZ w Polsce.
4. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249).
5. Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021 (Uchwała Rady Ministrów nr 16 z dnia 1 lutego 2021 r.).
6. Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 poz. 1876, z późn. zm.).
7. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119).

2 Op. cit. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta".

8. Ustawa z dnia 15 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2021 r. poz. 1359).
9. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks Postępowania Karnego (Dz. U. z 2021 poz. 534, z późn. zm.).
10. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050, późn. zm.).
11. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2021 r. poz. 1882).
12. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 920, z późn. zm.).
13. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 poz. 1507, z późn. zm.).
14. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. Nr 50, poz. 259).
15. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta" (Dz. U. Nr 209, poz. 1245).
16. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie (Dz. U. Nr 81, poz. 448).